

VĎAKA VÝDAVKOVÝM LIMITOM BY MAL DEFICIT V BUDÚCOM ROKU KLESNÚŤ

Novo-zavedený limit verejných výdavkov vyžaduje prijatie ozdravných opatrení za 1,5-2,8 % HDP do roku 2027. Deficit verejných financií by tak klesol podľa Rady pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ) na 2,6-4,0 % HDP.

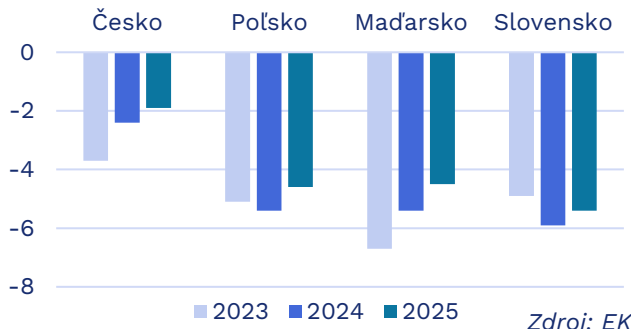
- Európska komisia (EK) predpovedá Slovensku zvýšenie deficitu verejných financií z vlaňajších 4,9 % HDP na tohtoročných 5,9 % HDP (Graf 1).
- Tohtoročný deficit stúpne najmä kvôli vlaňajšiemu zvýšeniu výdavkov v reakcii na inflačnú krízu. V roku 2025 sa má schodok znížiť na 5,4 % HDP vďaka ukončeniu pomoci pri cenách energií.
- Výraznejší pokles by nastal po prijatí ozdravných opatrení. Vláda už schválila zdanenie sladených nápojov a tabaku. Bez ozdravných opatrení by deficit podľa RRZ neklesol pod 5,6 % HDP do roku 2028. Verejný dlh by tak stúpol z vlaňajších 56 % HDP na 70,5 % HDP v roku 2028. Nárast dlhu očakáva aj EK (Graf 2). Pri dodržaní limitov by verejný dlh dosiahol podľa RRZ 61,8-64,4 % HDP v roku 2027.
- Výška deficitu aj dlhu pri dodržaní limitov závisí od toho či budú ozdravné opatrenia rozložené na 4 alebo 7 rokov. Dlhšie obdobie a tým aj pomalšiu konsolidáciu, bude možné využiť pri dodržaní vyššieho reformného úsilia.

OD BUDÚCEHO ROKA BUDÚ PLATIŤ VYŠŠIE DANE NA SLADENÉ NÁPOJE A TABAKOVÉ VÝROBKY

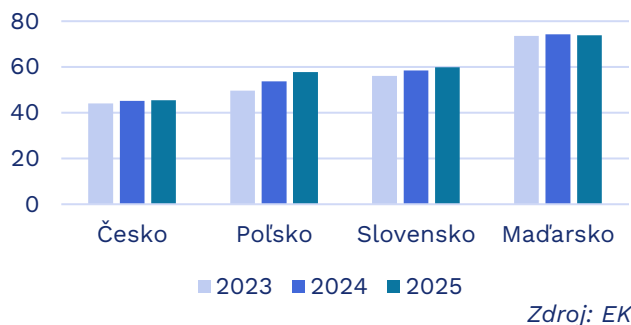
Vláda v rámci konsolidačných opatrení schválila novú spotrebnú daň zo sladených nápojov, cigariet, elektronických cigariet a nikotínových vrecúšok. Platiť by mala od budúceho roka. Slovensko sa tak pripojí k trinástim štátom v Európe, ktoré už daň na sladené nápoje majú (Mapa 1).

- Sadzba dane bude 0,15 eur za liter pri klasických sladených nápojoch; 0,30 €/l pri energetických a 1,05 €/l alebo 4,30 € za kilogram pri koncentrácii.
- Zvýšené ceny sladených nápojov a cigariet zvýšia náklady domácností, ktoré nezmenia spotrebné návyky. Svetová zdravotnícka organizácia zdanenie sladených nápojov a tabaku podporuje z dôvodu pozitívneho vplyvu na zdravie obyvateľstva.
- Ministerstvo financií odhaduje v najbližších rokoch príjem z dane na sladené nápoje vo výške 79 (2025), 108 (2026) a 110 (2027) miliónov eur. Z tabaku získa podľa návrhu 15 miliónov eur navyše v roku 2025 a 126 miliónov eur v 2026.
- Spotreba sladených nápojov klesla v rokoch 2010-22 o 31 % zo 140 na 97 l/obyvateľa (Graf 3).

Graf 1: Deficit verejných financií krajín V4 podľa Európskej komisie (% HDP)

Graf 2: Verejný dlh krajín V4 podľa Európskej komisie (% HDP)

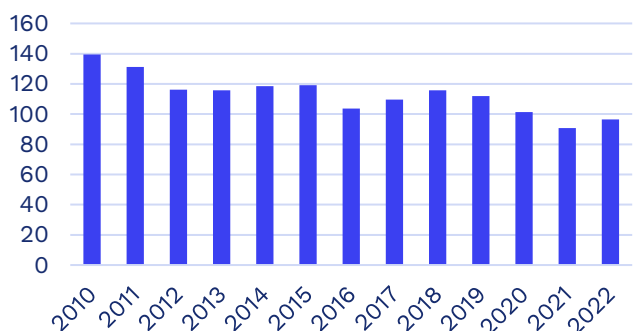

Poznámka: Rok 2023 je skutočnosť a roky 2024 a 2025 sú prognózy nepočítajúce s ozdravnými opatreniami.

Mapa 1: Štáty v Európe, ktoré majú daň na sladené nápoje

Graf 3: Spotreba ochutených prisládzaných nápojov na Slovensku (liter/osobu)

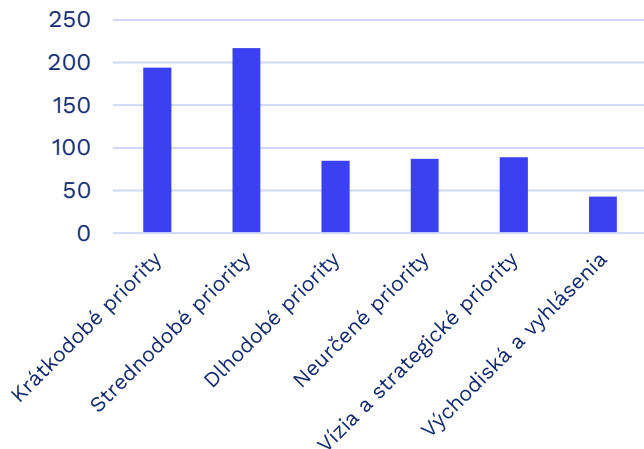

VLÁDA BUDE PO PRVÝ RAZ ODPOČTOVAŤ PLNENIE SVOJHO PROGRAMU

Vláda na rokovaní 23. mája schválila návrh na vytvorenie systému monitorovania plnenia programového vyhlásenia vlády. Po prvý raz tak bude sledovať a odpočtovať plnenie vlastných cieľov. Na odpočtovaní sa bude podieľať aj Inštitút pre stratégie a analýzy (ISA).

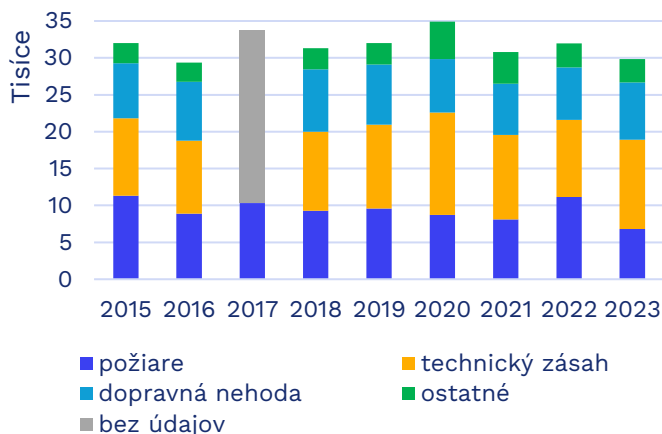
- Vláda poverila rezorty v súčinnosti s ISA stanoviť návrh strategických priorít z viac ako 700 cieľov a zámerov uvedených v Programovom vyhlásení vlády SR 2023 – 2027, precizovať priority do úrovne strategických cieľov a určiť merateľné ukazovatele výkonnosti. Takto stanovené priority prerokuje vláda do 15. júla.
- V ďalšej fáze rezorty poskytnú ISA údaje k plneniu priorít a k merateľným ukazovateľom výkonnosti so stanovením ich východiskovej, cieľovej a odpočtovanej hodnoty. Prvý odpočet plnenia programu bude predložený na rokovaní vlády do polovice novembra. Ďalšie odpočty budú predkladané v polročných intervaloch.
- Systém odpočtovania vládneho programu pomôže zlepšiť identifikáciu aj plnenie vládnych priorít na základe merateľných výsledkových ukazovateľov. Posilní tak transparentnosť aj efektívnosť vládnutia v prospech občanov.

Graf 4: Počet priorít/cieľov Programového vyhlásenia vlády SR 2023 - 2027

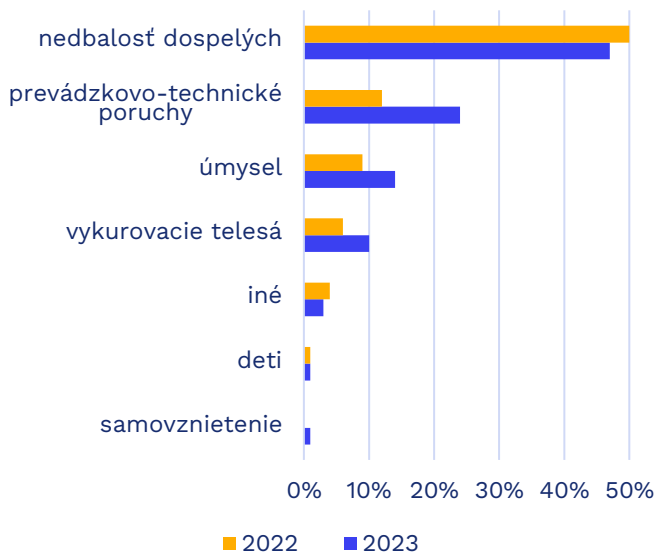

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dát z PVV

Graf 5: Výjazdy Hasičského a záchranárskeho zboru v rokoch 2015 – 2023

Graf 6: Percentuálne zobrazenie príčin požiarov na Slovensku v roku 2022 a 2023

Zdroj: Ministerstvo vnútra SR

NA SLOVENSKU BOLO V ROKU 2023 NAJMENEJ POŽIAROV ZA POSLEDNÝCH 12 ROKOV

Hasičský a záchraný zbor (HaZZ) uskutočnil v roku 2023 takmer 30-tisíc výjazdov, čo je medziročný pokles o 6,6 % (Graf 5). Najviac (o 39 %) klesli výjazdy z dôvodu požiarov (Ministerstvo vnútra SR).

- Pokles výjazdov k požiarom pravdepodobne súvisí s výrazne menším výskytom sucha v porovnaní s rokom 2022. Vtedy boli extrémne suchá zaznamenané od konca mája do začiatku septembra. Vrchol bol v júli, kedy bolo extrémne sucho na takmer 60 % územia (SHMÚ).
- Hasiči v roku 2023 riešili najmä udalosti vyžadujúce si technický zásah (12097), dopravné nehody (7789) a požiare (6800).
- Najviac požiarov vzniklo v marci (13,3 %), rovnako ako v minulých rokoch. Dôvodom je jarné vypaľovanie tráv a porastov napriek tomu, že je protizákonné. Najčastejšou príčinou požiarov je nedbalosť a neopatrnosť dospelých 47% (Graf 6).
- V roku 2023 pri požiari zomrelo 45 ľudí a 237 sa zranilo. Počet usmrtených sa v rokoch 2012-23 pohyboval od 44 do 55. Najviac zranených bolo v roku 2019 (343) a najmenej v roku 2018 (194).